

Geen VOG, maar een Verklaring Van Vertrouwen (VJV)

Levi van Dam · Geert Jan Stams · Susanne Hofte

Een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) is toch niet zo'n gek idee, vindt Hendriks (2018) in zijn reactie op ons voorstel dat niet te doen (Dam et al. 2018). De argumenten die hij hiervoor aanhaalt, zijn begrijpelijk, want het zal maar gebeuren dat een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) een negatieve invloed heeft op een jongere in een kwetsbare positie. Als een VOG kan helpen om dat te voorkomen, moeten we het serieus overwegen. Hendriks laat echter ook zien dat een VOG hiervoor mogelijk niet het geschikte instrument is, aangezien de meeste daders ongestraft hun delict begaan en dus onder de radar blijven. De VOG biedt schijnveiligheid, zou je uit het betoog van Hendriks kunnen opmaken. Als tussenoplossing stelt hij voor dat de professional bij twijfel een VOG mag aanvragen. Dit wordt een optie binnen de standaardprocedure, waarmee potentieel schadelijke JIM's worden geneutraliseerd.

Daarmee gaan we naar ons idee voorbij aan de (juridische) positie van een JIM. Wij zien de JIM als een medeopvoeder, iemand die naast ouder(s), docenten, sportcoaches en professionals betrokken is vanwege de reeds bestaande vertrouwensrelatie met de jongere. Dit komt het meest overeen met de definitie van een mantelzorger: 'de zorg die mensen vrijwillig, onbetaald en informeel – dat wil zeggen niet in het kader van beroepsuitoefening of organisatie – aan elkaar geven' (Boer et al. 1994). Mantelzorgers hoeven geen VOG aan te vragen wanneer zij wekelijks een pan soep bij oma of de buurman brengen, of hun goedbedoelde psychische hulp bieden. Waarom een JIM, die dagelijks een luisterend oor biedt en er bovendien voor zorgt dat de stem van een jongere gehoord wordt (artikel 12 IVRK), dan wel? Om blijkbaar elk risico uit te bannen dat de hulp van de JIM,

L. van Dam, Msc (✉)
Spirit, Amsterdam, Nederland
e-mail: levi@jimwerkt.nl

Prof. dr. G.J. Stams
Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, Nederland

S. Hofte, Msc
Horizon Jeugdzorg en Onderwijs, Rotterdam, Nederland

soms de enige persoon in wie de jongere op dat moment nog vertrouwen heeft, eventueel *niet* goedbedoeld zou zijn. Overigens leert navraag bij het ministerie van VWS ons dat als ‘JIM niet acteert in opdracht van de jeugdhulpaanbieder of de gecertificeerde instelling (zie artikel 4.1.6, eerste lid, Jeugdwet), maar reeds in het privéleven fungeert als natuurlijke mentor en niet wordt ingezet door de hulpverleningsinstantie, dan is op grond van de Jeugdwet geen VOG nodig’.

Het voorstel van Hendriks accentueert het wantrouwen richting een JIM en de jongere nog meer dan bij een standaard VOG-eis. Het toont het ongeloof in de autonomie en competentie van de jongere (om een goede mentor te kiezen) en negeert zijn/haar behoefte aan betekenisvolle en duurzame relaties. Dit zijn volgens Ryan en Deci (2002) de drie basale condities voor zelfdeterminatie en daarmee motivatie om een positieve verandering te willen en kunnen bewerkstelligen.

Ons voorstel is dan ook om een stap verder te gaan dan wat Hendriks voorstelt: laten we niet werken met een VOG, maar met een VVV: een Verklaring Van Vertrouwen die door *alle* betrokkenen wordt opgesteld. Zodoende kunnen ook ouders, jongere en JIM tegenover elkaar *en* tegenover de professional hun wantrouwen bespreekbaar maken. Bijvoorbeeld: *Hierbij verklaren wij dat wij elkaar vertrouwen en ons inzetten om de jongere vanuit zijn omgeving te helpen opgroeien. Met vertrouwen bedoelen we dat we zien en/of hebben ervaren dat ons handelen en onze kennis de jongere een veilige basis biedt en hem of haar verder op weg helpt. Als dit vertrouwen in elkaar minder wordt of we verschillen van mening over wat ‘het beste’ is, zullen we dit met elkaar bespreken.*

De Verklaring van Vertrouwen kan worden ingezet als instrument om vermoedens van mishandeling of misbruik bespreekbaar te maken. De VVV wordt daarmee toegevoegd aan de gedrags- en meldcode die de professional vanuit zijn deskundigheid hanteert. Hiermee waarderen we ieders unieke positie in de betrokkenheid bij het kind en maken we iedereen volwaardig verantwoordelijk voor het veilig opgroeien van het kind.

Literatuur

- Boer, A.H. de, Hessing-Wagner, J.C., Mootz, M., & Schoemakers-Salkinoja, I.S. (1994). *Informeel zorg: een verkenning van huidige en toekomstige ontwikkelingen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dam, L. van, Stams, G.J., & Hofte, S. (2018). Een VOG voorleggen als je de buurjongen helpt?! Nee! *Kind en Adolescent*, 39. <https://doi.org/10.1007/s12453-018-0183-x>
- Hendriks, J. (2018). Een VOG voor JIM is soms zo gek nog niet. *Kind en Adolescent*, 39. <https://doi.org/10.1007/s12453-018-0184-9>
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2002). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>.

Levi van Dam is orthopedagoog bij Spirit.

Prof. dr. Geert Jan Stams is hoogleraar forensische orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam.

Susanne Hofte is beleidsadviseur en onderzoeker bij Horizon Jeugdzorg en Onderwijs.